

Wat elke
VROUW
moet weten

GYNAECOLOGISCH HANDBOEK
VOOR DE VROUW VAN 0 TOT 100 JAAR

PAULINE OTTERVANGER - WILMA SMIT

**Wat elke
vrouw
moet weten**

GYNAECOLOGISCH HANDBOEK
VOOR DE VROUW VAN 0 TOT 100 JAAR

PAULINE OTTERVANGER - WILMA SMIT

KOSM • S

INHOUD

INLEIDING	6	• Hepatitis B	99
DE NORMALE ANATOMIE	8	• Syfilis/Lues	100
		• Hiv	101
AANGEBOREN AFWIJINGEN AAN DE VOORTPLANTINGSORGANEN	12	PROBLEMEN IN DE EERSTE 16 WEKEN	
AANDOENINGEN AAN DE BAARMOEDER EN DE EIERSTOKKEN	18	VAN DE ZWANGERSCHAP	104
• Vliesboom	20	• Zwanger worden	106
• Poliep	23	• Miskraam	108
• Cyste van de eierstok	25	• Buitenbaarmoederlijke zwangerschap (Extra uteriene graviditeit / EUG)	110
		• Mola zwangerschap	113
		• Ongewenst zwanger	115
VAN GEBOORTE TOT EERSTE MENSTRUATIE	28	OVERGANG, MENOPAUIZE EN HORMOONTHERAPIE	118
VAN DE EERSTE TOT DE LAATSTE MENSTRUATIE	34	• Overgang en menopauze	120
• De menstruatiecyclus	36	• Hormoontherapie	124
• Menstruatiestoornissen	38	• Vervroegde menopauze	131
• Polycysteus ovarium syndroom (PCOS)	53	NA DE LAATSTE MENSTRUATIE	134
• Premenstrueel syndroom (PMS)	56	• Een nieuwe levensfase	136
• Endometriose	58	• Hart- en vaatziekten	137
• Vaginale afscheiding	61	• Botontkalking	138
• Chronische buikpijn	62	• Schildklierafwijkingen	140
• Anticonceptie	64	• Diabetes	142
• Onvruchtbaarheid	70	• Aandoeningen van schede en schaamlippen	143
- Ovulatiebehandeling	74	• Ongewenst urineverlies	146
- IUI-behandeling	75	• Verzakking	148
- IVF-behandeling	75	KANKER	154
-IVF-ICSI-behandeling	77	• Schaamlipkanker	156
-Cryobehandeling	77	• Vaginakanker	157
- MESA en TESE	78	• Baarmoederhalskanker	158
- KID	78	• Baarmoederkanker	160
- Eiceldonatie	79	• Eileiderkanker	163
-Invriezen eigen eicellen	80	• Eierstokkanker	164
- Adoptie	80	ONDERZOEKEN EN INGEPEN	168
BARTHOLINISCHE CYSTE	82	• Het uitstrijkje van de baarmoedermond	170
SEKSUALITEIT	86	• Gynaecologische onderzoeken	173
SEKSUEEL OVERDRAAGBARE AANDOENINGEN (SOA)	92	• Gynaecologische ingrepen	176
• Chlamydia	94	• Niet-gynaecologische onderzoeken en ingrepen	181
• Herpes Genitalis	95	BIJLAGEN	
• Genitale wratten	96	• Verklarende woordenlijst	186
• Trichomonas	97	• Register	191
• Gonorroe	98		

INLEIDING

**SINDE DE OPKOMST VAN
INTERNET EN SOCIAL MEDIA
IS HET MOEILIK OM GOEDE
INFORMATIE TE VERKRIJGEN
OVER MEDISCHE ZAKEN.
ALTHANS, WAAR MOET JE
ZOEKEN EN WELKE SITE IS
BETROUWBAAR?**

Mensen die hun ervaringen op medisch gebied kenbaar maken zijn zeker niet altijd objectief of deskundig te noemen. Je ziet door de bomen het bos niet meer en met gemak kun je onjuiste informatie krijgen.

Tijd dus voor een overzichtelijk en begrijpelijk handboek op het gebied van vrouwenziekten, geschreven door twee ervaren gynaecologen. Een boek waarin diverse aandoeningen beschreven worden. Wat is het? Wat zijn de klachten? En uiteraard, wat is er aan te doen? Een naslagwerk over aandoeningen en problemen die kunnen optreden bij elk meisje en elke vrouw, van de wieg tot het graf. Uiteraard worden ook de normale ontwikkeling en werking van de vrouwelijke geslachtsorganen beschreven. Gezien de uitgebreidheid, zijn problemen rond zwangerschap en bevalling niet in dit boek opgenomen. Wel wordt er aandacht besteed aan een niet goed verlopende zwangerschap in de eerste 16 weken. Dit omdat bepaalde gynaecologische klachten, zoals bloedverlies en buikpijn, ook kunnen wijzen op problemen vroeg in de zwangerschap. Ook vroege zwangerschapsafbreking wordt besproken.

Dit boek zou genoeg informatie moeten geven, maar wil je nog verder lezen, dan verwijzen wij naar wél betrouwbare internetsites, waar je tevens informatie kunt vinden over waar je terecht kunt met bepaalde klachten of problemen. Aan het einde van het boek is een verklarende woordenlijst opgenomen, waarin de gebruikte vaktermen worden uitgelegd.

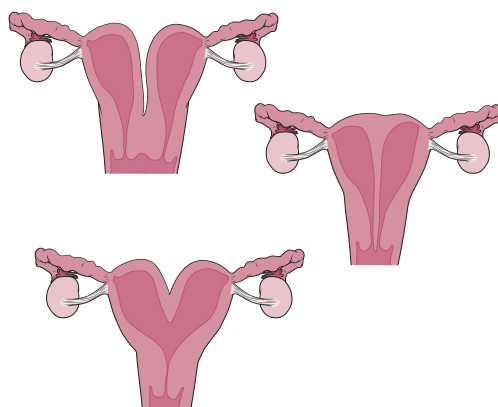
Wij hopen alle oma's, moeders en dochters van Nederland met dit boek op weg te helpen naar meer inzicht in en begrip voor het functioneren van het eigen lichaam.

Pauline Ottervanger en Wilma Smit

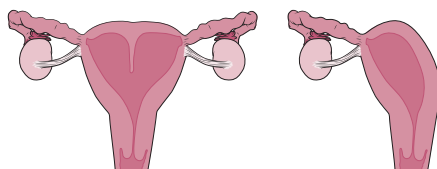
Ontwikkeling van de voortplantingsorganen

Embryo's hebben in het begin van hun ontwikkeling geslachtscellen en geslachtsbuizen die nog niet mannelijk of vrouwelijk zijn, namelijk de oergeslachtscellen, buizen van Müller en buizen van Wolff.

Vanaf de achtste week van de zwangerschap ontwikkelen de inwendige mannelijke geslachtsorganen zich uit het systeem van Wolff. Dat gebeurt onder invloed van het mannelijk hormoon, testosteron. Dit hormoon onderdrukt de 'vrouwelijke' buizen van Müller. Bij vrouwen ontwikkelen de buizen van Wolff zich niet, omdat er geen mannelijk hormoon is. Bij vrouwen ontwikkelen de buizen van Müller zich tot de vrouwelijke inwendige geslachtsorganen. De twee buizen van Müller versmelten tot één vrouwelijk geslachtsorgaan, namelijk de baarmoeder, eileiders, eierstokken en vagina.

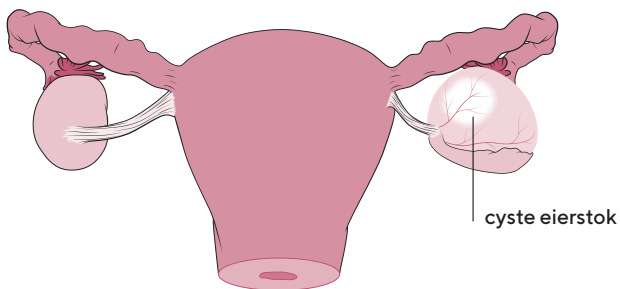
Diverse afwijkende vormen van de baarmoeder.

Cyste van de eierstok

Wat is het?

Een cyste is een holte die zich overal in het lichaam kan vormen en waarvan de inhoud kan bestaan uit vocht, slijm of andere substanties. Verreweg de meeste cysten zijn goedaardig.

- **Follikelcyste of functionele cyste:** komt verreweg het meeste voor. In een normale cyclus, springt er bij de eisprong elke maand een eiblaasje in de eierstok. Soms vindt er echter geen mooie eisprong plaats en blijft het eiblaasje groeien door vochtophoping. In dat geval spreken we van een follikelcyste.
- **Dermoïdcyste (wondergezwel):** dit is een cyste die gevuld is met vreemd weefsel, zoals vetweefsel, talgklieren en soms zelfs tanden. Al tijdens de embryonale ontwikkeling gaan sommige cellen in de verkeerde weefsels zitten. Als deze cellen gaan groeien ontstaat er een cyste.
- **Endometriosecyste:** deze cyste is gevuld met oud menstratiebloed.
- **Cystadenoom:** een cyste die ontstaat uit cellen aan de

Meer informatie:
www.degynaecoloog.nl
www.gezondheidsplein.nl

Zie hoofdstuk Van de eerste tot de laatste menstruatie: Endometriose, pag. 58

**VAN DE EERSTE
TOT DE LAATSTE
MENSTRUATIE**

Zie hoofdstuk Onderzoeken en ingrepen: Gynaecologische ingrepen, pag. 179

Zie hoofdstuk Onderzoeken en ingrepen: Niet-gynaecologische onderzoeken en ingrepen, pag. 182

Zie hoofdstuk Onderzoeken en ingrepen: Niet-gynaecologische onderzoeken en ingrepen, pag. 184

- Laparoscopie: onder narcose wordt een kijkoperatie uitgevoerd waarbij de gehele buikholte kan worden geïnspecteerd.
- Kijken in de blaas (cystoscopie).
- Kijken in de darm (sigmoïdoscopie/rectoscopie).

Behandeling

Pijn bij de menstruatie kan goed verholpen worden door tijdens die dagen pijnstillers te gebruiken. Ook kunnen de opbouw en afstoting van het baarmoederslijmvlies en dus ook van de endometrioseplekken worden stilgelegd door hormonen te gebruiken, bijvoorbeeld met de anticonceptiepil. Het advies is dan om geen stopweek in te lassen. Er zijn absoluut geen nadelen bij het doorslikken van de pil. Alleen bij een onregelmatig bloedverlies tijdens het slikken van de pil (spotting) is het goed een week te stoppen en dan opnieuw te beginnen. Ook kun je het hormoon progesteron gebruiken door dit elke dag te slikken of bijvoorbeeld via een injectie, de prikpil. Grotere endometriosecysten in de eierstokken kun je operatief laten verwijderen, via een kijkoperatie of een buikoperatie. Bij heel ernstige en uitgebreide endometriose kan het soms nodig zijn de baarmoeder en de eierstokken operatief te verwijderen.

**ENDOMETRIOSE GEEFT NIET
ALTIJD KLACHTEN
EN HOEFT OOK NIET ALTIJD
BEHANDELD TE WORDEN**

Vaginale afscheiding

Wat is het ?

Vaginale afscheiding (*fluor vaginalis*) is een normaal verschijnsel tussen de puberteit en de menopauze. Je baarmoedermond en vaginawanden produceren continu wat afscheiding onder invloed van hormonen. De vagina heeft een bepaalde zuurgraad en meestal is er een goede balans tussen deze zuurgraad en de afscheiding. Hierdoor wordt je vagina beschermd tegen infecties. Een beetje afscheiding is dus normaal en het hoeft niet hinderlijk te zijn. Als de balans echter wordt verstoord, kan de afscheiding erger en anders van kleur worden en klachten geven, zoals jeuk, of een hinderlijke geur.

Oorzaken

- Schimmelinfectie (*candida*): de zuurgraad van de vagina is veranderd, bijvoorbeeld door zwangerschap, ziekte of het gebruik van antibiotica. De afscheiding is wit, soms brokkelig en geeft jeuk en soms pijn.
- Bacteriële vaginose: van de normaal aanwezige bacteriën in de vagina zijn er te veel. Dit hoeft niet altijd klachten te geven.
- Gonorrhoe, chlamydia of trichomonas.

Onderzoek

Als je klachten hebt over overmatige afscheiding, zal de arts je vagina en de baarmoedermond bekijken met een eendenbekspreider. Er wordt dan gelet op de kleur, de geur en hoeveelheid afscheiding. De afscheiding kan onder de microscoop bekeken worden of er kan een kweek worden afgenomen.

Meer informatie:
www.thuisarts.nl
www.gezondheidsnet.nl

Zie hoofdstuk Seksueel
overdraagbare aandoeningen,
pag. 98, 94, 97

SEKSUALITEIT

in het bloed bepaald worden. Dit gebeurt dan tweemaal met een tussenpose van ten minste twee weken. Bij een vervroegde menopauze zal het gehalte FSH hoog zijn en het oestrogeengehalte laag. Vervolgens moet uitgezocht worden of een van bovengenoemde oorzaken de reden is.

Behandeling

Omdat er door lage oestrogenen op de lange termijn meer risico bestaat op het ontwikkelen van botontkalking (osteoporose) of hart- en vaatziekten, wordt het vaak aanbevolen om een vervroegde menopauze te behandelen met hormonen tot circa 51 jaar, de leeftijd die normaal is om de menopauze te krijgen. Men kan behandelen met hormoontherapie of eventueel met de anticonceptiepil.

Een vervroegde menopauze kan veel impact hebben als er nog een kindwens is. Psychologische begeleiding moet besproken worden, zo ook de eventuele mogelijkheid van een eiceldonatie.

Zie hoofdstuk Overgang, menopauze en hormoontherapie: Hormoontherapie, pag. 124

Zie hoofdstuk Van de eerste tot de laatste menstruatie: Onvruchtbaarheid, pag. 70

**DE MENOPAUZE IS
HET MOMENT VAN DE
LAATSTE MENSTRUATIE
EN DE GEMIDDELDE
LEEFTIJD LIGT ROND
HET 51STE JAAR**

Hoe werkt het eigenlijk? Alles wat je altijd al wilde weten over het vrouwenlichaam. Nu overzichtelijk beschreven door twee gynaecologen in een informatief handboek.
Voor alle vrouwen van 0 tot 100 jaar.

- Duidelijke uitleg over de werking van de geslachtsorganen, vanaf de eerste menstruatie tot na de overgang.
- Alles over seksualiteit, anticonceptie, menopauze, hormoontherapie. Wat is normaal en wanneer moet je hulp zoeken en bij wie?
- Van incontinentie, vleesbomen en soa's tot kwaadaardige aandoeningen: alle klachten en behandelwijzen op een rijtje, met heldere uitleg over wat er gebeurt en waarom.
- Met duidelijke verwijzingen naar goede websites.

Kortom, een onmisbare vraagbaak op het gebied van het vrouwenlichaam, ook voor huisartsen, gynaecologen en seksuologen.

Pauline Ottervanger en Wilma Smit zijn beiden zeer ervaren gynaecologen. Eerder schreven zij de succesvolle boeken *Menoproof* en *Menoblues*.

ISBN 978-90-215-6788-4

NUR 860

KOS
MOS